اثر ناخالصیهای متفاوت پلاتین، آنتیموان، تیتانیم، مس و آهن بر ویژگی ساختاری و الکترونی نانولایه دیاکسید قلع با استفاده از اصول محاسبات اولیه

سمیه ناصری پور تکلو و محمود جعفری*

دانشکده فیزیک، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، تهران، ایران

چکیده: در پژوهش حاضر، به بررسی ویژگی ساختاری و الکترونی نانولایه دی اکسید قلع بااستفاده از بسته ی محاسباتی کوانتوم اسپرسو بر مبنای نظریه ی تابعی چگالی، به کمک رهیافت شبه پتانسیل فوق نرم و تقریب گرادیان تعمیم یافته، پرداختهایم. ساختار خالص این مدل از دی اکسید قلع نیمرساناست. هدف از این پژوهش، بررسی اثر ناخالصیهایی مانند مس،انتیموان، تیتانیم، پلاتین وآهن(دربخش مغناطیسی) بر خواص ذکر شده ی نانولایه دی اکسید قلع است. بررسی طول پیوندها، ساختار نواری و چگالی حالات نشان میدهند که افزودن ناخالصی های پلاتین، آنتیموان، تیتانیم و مس باعث بهبودرسانندگی نانولایه دی اکسید قلع میشود؛ افزودن آهن همچنین، باعث ایجاد خاصیت مغناطیسی در آن میشود.

واژگان کلیدی: نانولایه دی اکسید قلع،اثر ناخالصی، ویژگی الکترونی و ساختاری

*jafari@kntu.ac.ir

متعلق به خانواده مواداکسیدهای شفاف TCO^(*) است که دارای مقاومت الکتریکی پایین، ثابت دی الکتریک و شفافیت نوری بالا در ناحیه مرئی طیف الکترومغناطیسی است. این ویژگی سبب شده است که دی اکسید قلع کاربردهای بسیاری مانند استفاده درالکترود سلول خورشیدی، دیودهای نشری نوری، صفحات نمایشگری تخت، لایههای پنجره بازگرداننده گرما و دیگر قطعات اپتوالکتریک داشته باشد [۶ و۵]. به تازگی مطالعات بر لایههای نازک شفاف و رسانا به دلیل کاربردهای وسیعی که در زمینههای اپتوالکتریک دارند، توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است [۷–۹]. اکسیدهای شفاف رسانا بدلیل داشتن ضزیب عبور نوری بالا در بازه نور مرئی به عنوان پنجرههای نور مرئی و ممچنین، داشتن مقاومت الکتریکی پایین، بهعنوان رسانای خوب برای اتصال در مدارهای الکتریکی به حساب میآیند [۱۰]. دی-

۱– مقدمه

SnO₂ ماده نیم رسانای نوع n با گاف نواری ۲ تا ۲ الکترون ولت، یک جامد دیامغناطیس دوخصلتی است، جرم مولکولی این پودر سفیدرنگ NO۰,۷۰۸g/mol و نقطه ذوب آن C^o ۱۱۲۰ است[۱]. فیلم نازک، SnO₂ با توجه به کمبود اکسیژنی که دارد نیم رسانای شفاف نوع n با گاف نواری پهن حدود (۴٫۳–۴٫۸) است [۲–۴]. اکسید قلع بخاطر ویژگیهای خاصی از قبیل هدایت الکتریکی خوب و شفافیت بالا کاربردهای فراوانی در صنایع متفاوت مانند میکروالکترونیک و صنعت سرامیک، صنعت شیشه گری و لعابکاری و.... از خود نشان داده است. در برخی کاربردهااز خاصیت رسانای الکتریکی بودنش استفاده می شود و در بعضی کاربردهای دیگر خاصیت شفاف بودن این ماده اهمیت دارد و در بعضی مواقع هر دو خاصیت بکار می آید. دی اکسید قلع

Transparent Conducting Oxide

ویژه حدود(m Ω $^{8-0}$) وشفافیت بالایی(~ 4.4) درناحیه مرئی است [11]. ویژگی الکتریکی، نوری و ساختاری SnO₂ و کاربرد آن در اکسیدهای شفاف و رسانا و استفاده از آن در حسگرهای گازی [17]، ترانزیستورهای لایه نازک [1۳]، وسایل اپتوالکتریکی (۱۴]، صفحات پنل کریستال [۱۵] و بهعنوان الکترود و پنجره نوری در سلولهای خورشیدی [۱۵] و بهعنوان الکترود و پنجره بلب کرده است [۱۸]. به دلیل آنکه هرچه خاصیت رسانایی دی اکسید قلع بیشتر شود کاربرد بهتری خواهد داشت بدنبال پیشتر در ساختارهای دی اکسید قلع امتحان شده باشند. ازاین رو، آنتیموان، مس و پلاتین را بجای اتم قلع جانشین کردیم، اتم تیتانیوم چون از نظر آرایش الکترونی شبیه به اتم قلع است (چهار الکترون در لایه ظرفیت خود دارد) به هنگام جانشین شدن با قلع ویژگی مشابه را نشان میدهد.

۲- محاسبات

۱-۲- بررسی ویژگی ساختاری

محاسبات در چارچوب نظریه ی تابعی چگالی و حل معادلات کوهن-شم با پایههای موج تخت با بسته نرمافزاری کوانتوم اسپرسو [۱۹]، با استفاده ازتقریب شیب تعمیم یافته (GGA) و بهینهسازی سلول خودسازگاربا شبه پتانسیل فوق نرم (PW91) انجام شد [۲۰]. در این پژوهش، نانولایه ی دیاکسید قلع را شبیهسازی کردیم، (شکل ۱). پارامترهای شبکه قبل از بهینه سازی و با استناد به مقاله [۲۱] مقدارهای Å b=6.69 Å

شكل ١: نانو لايه دى اكسيد قلع

انرژی قطع بر پایه امواج تخت eV تظیم شد(درشکلهای ۲و۳ آزموان همگرایی انرژی و بردار موج مشخص است)، منطقه بریلوئن کاهش ناپذیر به روش مونخورست _پاک با تعداد نقاط 5*5*1 بهینه شد. پایدارترین سطح از ساختار روتایلگونه، SnO₂ سطح (۱۱۰)است [۲۲] سطح هندسی ساختار را بصورت لایهای ساخته و فضای خلا بین سطوح Å 18 برای جلوگیری از تداخلات بین تصاویر تناوبی انتخاب شد. در این مدل ساختاری اتمها در لایههای پایینی در موقعیتهای توده ثابت هستند [۳۳].

شکل ۲: آزمون همگرایی بردار موج (k-point)

۳– بحث و نتايج

محاسبات مربوط به طول پیوندها پس از بهینه سازی در جدول ۱ آمده است، طول پیوندهای مربوط به حالت بالک این ساختاراز مقاله [۲۴] استنادشده است. همانطوریکه در کار پیشین[۲۵] افزایش غلظت ناخالصی آنتیموان را مورد بررسی قرار دادیم،دراین مقاله توجه ما به جایگزیدگی اتم های متفاوت به عنوان ناخالصی است و به دنبال بهبود ویژگی رسانندگی ساختار نانولایه دی-اکسیدقلع هستیم و برای این منظور از عناصری برای جانشینی استفاده کردیم که پیشتر در حالت بالک استفاده شده بود، مشاهده استفاده کردیم که پیشتر در حالت بالک استفاده شده بود، مشاهده تارد (در واقع اتمهای ناخالص را به این جایگاه میافزاییم) دارد (در واقع اتمهای ناخالص را به این جایگاه میافزاییم) فول پیوند مربوط به افزودن تیتانیم و کمترین تغییرات مربوط به افزودن پلاتین است.

پس از بهینه سازی (^۲)
7,0681
7,•194
7,1784
१,९९४४
7,0780
१,९८४४
7,1781
1,9777
7,117.
١,٨۶٢٨
۲,٠٩١٨
7,0781
3,1725
۳,۲۵۰۰
۲,۱۰۰۰

جدول ۱: طول پیوند بین اتم ها پس از بهینه سازی ساختار

۱–۳– بررسی ویژگی الکترونی

از ساختار نواری می توان اطلاعاتی را در مورد ماهیت بلورازلحاظ فلز یا غیر فلز بودن،اندازه گاف انرژی در صورت وجود و نوع آن از لحاظ مستقیم یا غیر مستیم بودن بدست آورد.

۱–۱–۳– حالت خالص

همانطور که از ساختار نواری شکل ۴ (الف) در حالت خالص نانو لایه دی اکسید قلع مشخص است این ساختار بدون افزودن ناخالصی نیمه رساناست و دارای گاف نواری ۰٫۸۴ eV است. در تایید ساختار نواری چگالی حالات کل از نانولایه دی اکسید قلع شکل ۴ (ب) را مشاهده میکنید که کاملا با ساختار نواری مطابقت دارد و گاف نواری باریک در آن مشخص می باشد.

۲ – ۱ – ۳– افزودن ناخالصی آنتیموان دو جایگاه درسطح این مدل از دیاکسید قلع برای افزودن ناخالصی مناسب میباشند: ۱–اتم قلع در گوشه ساختار(^{Sn}A) و

r - rم قلع در مرکز(s^n). پس از بهینه سازی ساختارها دریافتیم جایگزین کردن ناخالصی در مرکز، ساختار پایدارتری را ایجاد می-کند، لذا محاسبات مربوط به جانشینی ناخالصی بااتم قلع دراین جایگاه را گزارش کردهایم. شکل ۴ (پ و ت)مربوط به افزودن ناخالصی آنتیموان است. همانطور که کاملا مشخص است، با ناخالصی آنتیموان گاف انرژی کامل از بین رفته و نوارهای انرژی سطح فرمی را قطع میکنند در واقع آنتیموان باعث بهبود رسانایی ساختار می شود.

-1 - 7 ناخالصی مس و پلاتین

پس از افزودن ناخالصی مس و پلاتین همانطور که از نمودارهای ساختار نواری و چگالی حالات مشخص است خاصیت رسانایی بهبود یافته است وتغییرات در افزودن این دو ماده به نانو لایه تقریبا یکسان است، اتم مس با آرایش الکترونی¹s¹⁰4s [Ar] یک الکترون در لایه ظرفیت خود دارد، هنگامی که جایگزین اتم قلع که چهار الکترون در لایه ظرفیت خود دارد میشود، پس ازهشتایی شدن آرایش الکترونی اتمها در لایه ظرفیت، اتم مس؛ بصورت ²⁺Cu تغییر می کند، به این معنی که دو حفره در ساختار پدیده آمده، و ساختار کامل ناپایدار میشود. همانطور که از نمودار ساختار نواری شکل ۴ (ث) مشخص است، نوارهای انرژی در باند ظرفیت و رسانش باهم تلاقی دارند و همدیگر را قطع می کنند، به بیان دیگر گاف از بین رفته و خاصیت فلزی در ساختار ایجاد می گردد، چگالی حالات کل نانولایه دی اکسید قلع پس ازافزودن مس در شکل ۴ (خ) نشان داده شده است.

پلاتین با آرایش الکترونی [xe]4f⁴⁵d⁷6s] دارای ۷ الکترون در لایه ظرفیت خود است، در واقع ۳ الکترون بیشترازاتم قلع در لایه ظرفیت خود دارد، بنابراین، وقتی بجای قلع در ساختار نانولایه دیاکسید قلع قرار می گیرد پس از هشتایی شدن و پیوند با اتم-های اکسیژن ۳ الکترون بصورت آزاد باقی میماند، با توجه به نمودارهای ساختارنواری و چگالی حالات کل از مدل نانولایه دیاکسید قلع همراه با ناخالصی پلاتین شکل ۴ (ج و ح)، مشاهده قطع کرده و گاف نواری کامل از بین رفته است. در نمودار چگالی حالات کل نیز، که نمودار ساختارنواری را تایید میکند، شاهدافزایش چگالی حالات در نزدیکی سطح فرمی هستیم، نبود

گاف نواری وافزایش چگالی حالات دلیل بهبود ویژگی رسانایی و در واقع خاصیت فلزی ساختار هستند. دلیل ایجاد این خاصیت تزریق الکترون به درون نوار رسانش از طریق الکترونهای اضافی پلاتین که در ابتدا به آن اشاره شد، است.

٤ – ۱ – ۳– ناخالصی تیتانیم

اتم قلع در لایه ظرفیت خود ۴ الکترون دارد انتظار میرود جایگزین شدن اتمی که در لایه ظرفیت خود ۴ الکترون دارد، با اتم قلع ساختاری را مشابه با حالت خالص ایجاد کند و همانطور که از شکلهای ساختارنواری شکل ۴ (چ)و چگالی حالات شکل (و) مشخص است مانند حالت خالص پس از افزودن تیتانیوم ساختار لایهای نیمرسانا باقی میماند و گاف انرژی ۰٫۹۱ eV گواه بر این ادعااست, ولی در مقایسه با حالت خالص خاصیت نیمرسانایی بهبود یافته است.

بررسی ساختارهای نواری و چگالی حالات کل اتمهای متفاوت پس از جانشین شدن بجای اتم قلع نشان داد که ناخالصی آنتیموان بیشترین تغییر را در ساختار ایجاد کرده است. بنابراین، گزینه مناسبتری برای بهبود خاصیت رسانایی ساختار است، میزان تاثیر مس و پلاتین تقریبا به یک اندازه بوده و تیتانیوم باعث بهبود خاصیت نیمرسانایی میشود.

شکل ۴: الف) ساختار نواری حالت خالص نانو لایه دیاکسید قلع، ب) چگالی حالات کل از نانو لایه دیاکسید قلع، پ) ساختار نواری پس از افزودن ناخالص آنتیموان، ت) چگالی حالات کل پس از افزودن ناخالصی آنتیموان، ث) ساختار نواری پس از افزودن ناخالصی مس، خ) چگالی حالات کل پس از افزودن ناخالصی مس، ج) ساختار نواری پس از افزودن ناخالصی پلاتین، ح) چگالی حالات کل پس از افزودن ناخالصی پلاتین، چ) ساختار نواری پس از افزودن ناخالصی تیتانیم، م) چگالی حالات کل پس از افزودن ناخالصی تیتانیم

۲ –۳ – بررسی ویژگی مغناطیسی

در این بخش، ابتدا ساختار خالص نانولایه دی اکسید قلع رااز نظر مغناطیسی مورد مطالعه قرار دادیم، بدین منظور ساختارهای نواری با در نظر گرفتن اسپین بالا و پایین برای الکترونها و چگالی حالات دی اکسید قلع خالص شکل ۵ (الف، ب و پ) مورد بررسی قرار دادیم، همانطور که از شکل قابل مشاهده است، چگالی حالات کامل متقارن و بیانگر غیر مغناطیسی بودن دی اکسید قلع در نانولایه است. همانطوریکه از ساختار نواری در حالت خالص مشخص است گاف نواری با درنظر گرفتن اسپین بالا و پایین برای الکترونها هیچ تغییری نمی کند، این نشان می دهد که ساختار خالص مدل لایه ای در این حالت کاملا غیر مغناطیسی است. همچنین، چگالی حالات کل از ساختار خالص مندل لایه ی تاییدی بر غیر مغناطیسی بودن ساختار در حالت خالص است.

۱–۲–۳– ناخالصی آهن

آهن یک اتم مغناطیسی معمولی و انتخاب ایدهآلی برای مغناطیسی کردن ساختار دیاکسید قلع است. طول پیوند بین اتمها پس ازافزودن آهن در جدول ۲ مشخص شده است، همانطوریکه از نمودارهای ساختار نواری و چگالی حالات مشخص است ساختار نانولایه دیاکسید قلع مغناطیسی شده است.

جدول ۲: طول پیوند بین اتمها بعد از بهینه سازی ساختار بخش ویژگی

مغناطيسي	
طول پيوند	پس از بهینه سازی (۸)
Fer OA	٢,٠٧٨۴
Fe _r - O _B	۱,۸۳۱۰

مهمترین نتیجهای که میتوان از جداشدگی این نوارها در ساختار نواری شکل ۵ (ت و ث) گرفت این است که خاصیت مغناطیسی پس از افزودن اتم آهن در ساختار ایجاد شده است. اتم آهن ویژگی الکترونی دیاکسید قلع را تحت تاثیر قرار داده که برای توجیه آن میتوان از اربیتالهای اشباع نشده موجود در فلزواسطه یاد کرد،از چگالی حالات کل پس از افزودن آهن شکل ۵ (م) و مقایسه آن با چگالی حالات کل در حالت خالص شکل ۵ (پ) مغناطیسی شدن آن کاملا مشخص است. مقدار ممان مغناطیسی بدست آمده برای این ساختار ۳٫۹۸ مگنتون بوهر می باشد که توافق خوبی با کار دیگران [۲۶]دارد.

٤ – نتیجه گیری

دراین پژوهش، ویژگی ساختاری و الکترونی نانولایه دی کسید قلع بااستفاده از بسته محاسباتی اسپرسو برمبنای نظریه تابعی چگالی، به کمک شبه پتانسیل فوق نرم و تقریب شیب تعمیم یافته (GGA)انجام شد.

مطالعه ویژگی ساختاری و الکترونی بابررسی ساختارهای نواری منجر به کاهش فاصله نوارها و در برخی موارد ازبین رفتن گاف انرژی گردید. با بررسی چگالی حالات افزایش چگالی حالات در اطراف سطح فرمی مشاهده شد. نتایج بدست آمده باافزایش ناخالصی نشان می دهد که ناخالصی آنتیموان گزینه مناسبی برای

بهبودخاصیت رسانایی ساختار است. ناخالصی های مس و پلاتین از نظر تاثیر به یک اندازه موثر بوده ولی ناخالصی تیتانیم باعث بهبود خاصیت نیمرسانایی می شود. دربخش مغناطیسی افزودن آهن باعث ایجاد خاصیت مغناطیسی با مغناطشی برابر با ۳٫۹۸ مگنتون بوهر می شود.

[13] R.E. Presley, C.L. Munsee, C.H. Park, D. Hong, J.F. Wager, and D. A. Keszler; "Tin oxide transparent thin-film transistors" J. Phys. D: Appl. Phys. **37** (2014) 2810-2813.

[14] E. Elangovan and K. Ramamurthi; "Optoelectronic properties of spray deposited SnO₂: F thin films for window materials in solar cells"; Journal of Optoelectronics and Advanced Materials **5**, No. 1 (2003) 45-54.

[15] K.H. Kim, N.M. Park, T.Y. Kim, K.S. Cho, J. I. Lee, H. Y. Chu and G. Y. Sung; "Indium Tin Oxide Thin Films Grown on Polyethersulphone (PES) Substrates by Pulsed-Laser Deposition for Use in Organic Light-Emitting Diodes"; Proc. SPIE 5740 (Projection Displays XI,145-150, 2005. "Production [16] S. J. Ikhmayies; and CdS/CdTe characterization of thin film photovoltaic solar cells of potential industrial use"; Amman, University of Jordan, 2002.

[17] W. H. Bloss and W. H. Schock CHOCK; "CdS-CuxS thin film solar cells. In: Photovoltaic and photo electrochemical solar energy conversion";

New York and London, Nato Advanced Study Institute Series, Plenum Press (1980)117-156.

[18] V. Geraldo, S. L. V. de Andrade, E.A. de Morals, C. V. Santilli, S. H. Pulcinelli; "Sb doping effect and oxygen adsorption in SnO₂ thin films deposited via sol-gel"; Mat. Res. **6**,451-456, 2003.

[19] Internet ; http://www.quantumespresso.org.

[20] Zhang, Yingkai, and Weitao Yang. "Comment on "Generalized gradient approximation made simple"." Physical Review Letters 4077(1114): 410
[21] Bouamra, F., et al. "First principles calculations of magnetic properties of Rh-doped SnO₂ (110) surfaces. "Applied Surface Science"261, 71-77, 2013.

[22] Sun, Chenghua, et al. "Formation energies of low-indexed surfaces of tin dioxide terminated by nonmetals. "Solid State Communications 150711, 159-160, 2010.

[23] Xue, Y. B., and Z. A. Tang. "Density functional study of the interaction of CO with undoped and Pd doped SnO₂ (110) surface." Sensors and Actuators B: Chemical 13471, 104-112, 2001.

[24] Robina, A., et al. "Electronic structure and bonding of small Pd clusters on stoichiometric and reduced SnO_2 (110) surfaces." Vacuum 106, 86-93, 2014.

شکل ۵: ساختارنواری با در نظر گرفتن الف) اسپین رو به بالا، ب) اسپین رو به پایین برای الکترونها پ) چگالی حالات کل دیاکسید قلع در حالت خالص، ت) اسپین رو به بالا، ث) اسپین رو به پایین برای الکترونها خ) چگالی حالات کل دی اکسید قلع پس از افزودن آهن.

مراجع

[1] http;//en.Wikipedi.org/Wiki/Tindioxide, 2008.

[2] k. l. chopra. et al. Thin Solid Films 102, 1-10, 1983.

[3] T. J. Coutts, et al., MRS. Bull. 25, 58, 2000.

[4] Zhang, Wenjing, Zhiye Lin, Hanxiao Li, Fang Wang, Yujie Wen, Meng Xu, Yang Wang et al. "Surface acidity of tin dioxide nanomaterials revealed with 31 P solid-state NMR spectroscopy and DFT calculations." RSC Advances 11, no. 40 (2021): 25004-25009.

[5] B. Matthias, Ulrike Diebold, Progress in Surface Science 79, 47–154, 2005.

[6] C. Sevik, and C. Bulutay, phy. Rev. B74,193201, 2006.

[7] B. Thangaraju; Thin Solid Films 402, 71, 2002.
[8] P.S. Patil; Mater. Chem. Phys. 59, 185-200, 1999.

[9] A.L. Dawar and J.C. Joshi; J. Mater. Sci. **19** ,1-10, 2001.

[10] F.L. Rashid, M.A. Eleiwi and H.A. Hoshi; International Journal of Innovative Research in Engineering & Science 6, 2, 66-70. 2013.

[11] A. E. Rakhshani, Y. Makdisi, and H.A. Ramzaniyan; "Electronic and optical properties of fluorine-doped tin oxide films"; J. Appl. Phys. **83**, No. 2 (1998) 1049-1057.

[12] P. Montmeat; "Thin film membranes for the improvement of gas sensor selectivity" École Nationale Supérieure des Mines de Saint-Étienne (ENSMSE): Graduate School for Science and Technology (France, 1999.

[25] M. Jafari, S. Naseripour Takallo, Ab Initio Electronic Structure Investigation of Antimony-Doped SnO₂ (110) Nanosheet, Iran J Sci Technol Trans Sci , 45:745–751, 2021.

[26] S. Idrissi, L. Bahmad, and A. Benyoussef. "Electronic properties of the Rutile-type dioxide SnO₂ material doped by sulfur element: DFT study." arXiv preprint arXiv:2108.05156, 2021.

Effect of different impurities Pt, Sb, Ti, Cu, and Fe on structural and electronic properties of SnO₂ nanolayer from first-principles methods

S. Naseripourtakallo,, M. Jafari*

Department of Physics, K.N. Toosi University of Technology

Abstract: In the present research, the structural and electronic properties of SnO_2 nanolayer have been investigated using Quantum ESPRESSO integrated suite based on density-functional theory using ultrasoft pseudopotential approach and the generalized-gradient approximation. The pure structure of this slab model of SnO_2 is semiconductor. The aim of this research is to investigate the effect of the impurities Pt, Sb, Ti, Cu, and Fe (in the magnetic part) on the aforementioned properties of SnO_2 nanolayer. Examining the related bond lengths, band structures and density of states indicate that adding Pt, Sb, Ti, and Cu impurities enhances the conductivity of SnO_2 nanolayer; adding Fe impurity also induces magnetic properties to the nanolayer.

Keywords: Tin dioxide nanolayer, Effect of impurity, Electronic and structural properties.